

атмосферних опадів випало 39,8 мм, а середньодобова та максимальна температура повітря сягали позначки 10,8 і 20,4°C, літ метеликів шкідника відбувався мляво. Перші кладки яєць на капусті були відмічені у III декаді цього місяця при середньодобовій температурі повітря 17,5°C, а гусінь I віку з'явилася вже через десять днів за чисельності 1,0 екз./рослину. Проте надалі щільність популяції гусені капустяної молі зросла до 3–4 екз./рослину, що пов'язане з підвищенням середньодобової температури повітря в окремі дні до 22°C, внаслідок чого проходження стадії яйця прискорилося.

Під час проходження стадії лялечок молі середньодобова температура повітря коливалася від 18,5 до 22,1°C, а кількість опадів сягала 63,6 мм. Однак основна їх частина припала на початок червня, що зменшило ризик пересихання лялечок і дало їм змогу уникнути масового ураження хворобами.

Літ імаго капустяної молі та стадія яйця другого покоління тривали впродовж червня та липня. У цей період середньодобова температура повітря сягала 20,1 і 22,2°C відповідно, а опадів випало майже 122 мм. Такі погодні умови сприяли росту трав'янистої квітучої рослинності, на якій відбувалося додаткове живлення метеликів, завдяки якому й підвищилася плодючість самиць. Крім того, розвиток вегетативної маси капусти сприяв інтенсивному живленню гусені цієї генерації впродовж періоду розвитку особин цієї стадії, що дало змогу успішно перейти у стадію лялечки. Появу метеликів третьої генерації відмічено у другій декаді липня, їх літ тривав до середини серпня. Перші кладки яєць були відмічені у III декаді липня, а гусінь з'явилася на 10 днів пізніше. Загалом розвиток цього покоління відбувався за несприятливих умов, оскільки за два місяці випало 169,2 мм опадів, що сприяло ураженню цих фітофагів збудниками хвороб. Однак, у I–II декадах вересня встановилася тепла (16,9°C) з невеликими опадами (6,9 мм) погода, що вцілому дало змогу завершити живлення гусениць, залялькуватися й перейти до зимової діапаузи.

Отже, впродовж вегетаційного періоду поточного року на рослинах капусти білоголової пізніх строків досягання капустяна міль розвивалась в трьох поколіннях. При цьому найбільш шкідливою була гусінь першої генерації, чисельність якої сягала 3–4 екз./рослину при 80 % заселенні рослин.

УДК 634.11:632.768. 23Д

**К. А. Макіна, магістрант, І. В. Забродіна канд. с.-г. наук, доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва**

СПІВВІДНОШЕННЯ ВИДІВ САДОВИХ ДОВГОНОСИКІВ У САДУ ННВЦ «ДОСЛІДНЕ ПОЛЕ»

Яблуня — найбільш розповсюджена плодова культура. Вона має велике значення у світовому плідівництві, посідаючи третє місце за обсягом продукції. Тут зосереджено 29,8 % усієї площі, зайнятої під плодово-ягідними

насадженнями, у тому числі 46 % загальної площі насаджень яблуні та груші, і виробляється 26–30 % продукції.

Плодові культури значною мірою пошкоджуються комахами та збудниками хвороб, а щорічні втрати від них становлять 30–40 %, тому екологічно орієнтований захист є одним із важливих резервів підвищення врожайності і якості продукції.

У 2011–2013 рр. у молодому саду ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва ми вивчали видовий склад садових довгоносиків. Починаючи з фенофази набубнявіння бруньок на яблуні та протягом вегетаційного періоду проводили обліки методом струшування жуків з дерев для встановлення видового складу довгоносиків та їх чисельності.

У саду ННВЦ «Дослідне поле» були виявлені такі види садових довгоносиків, що належать до двох родин: Curculionidae: яблуневий квіткоїд — *Anthonomus pomorum* L., сірий бруньковий довгоносик — *Sciaphobus squalidus* Gyll. та Rhynchitidae — букарка — *Coenorrhinus pauxillus* Germ., казарка — *Rhynchites bacchus* L., глодовий червонокрилий трубкокрут — *Coenorrhinus aequatu* L.

Співвідношення видів садових довгоносиків, які знаходились у кронах яблуневих насаджень, було таким: яблуневий квіткоїд — 51,9 %, букарка — 47,4 %, казарка — 0,4 %, сірий бруньковий довгоносик — 0,2 %, глодовий червонокрилий трубкокрут — 0,1 %.

Із наведених даних видно, що у 2011–2013 рр. найбільш численними в саду ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва були яблуневий квіткоїд — *Anthonomus pomorum* L. та букарка — *Coenorrhinus pauxillus* Germ.

УДК 632:633.16,, 321”

Д. Ю. Малахов¹⁶, аспірант

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ ХВОРОБ ЛИСТЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО

Ярий ячмінь — друга зернова культура в Україні після озимої пшениці, його площі сягають 3,5–4,0 млн га. У світі за обсягами виробництва зерна ячмінь посідає четверте місце після пшениці, кукурудзи та рису. За кормовими цінностями ця культура набагато перевершує пшеницю, оскільки за амінокислотним складом білка, у тому числі дефіцитним лізином, ячмінь збалансований краще від інших зернових культур (Ретьман, 1998).

Найбільш поширеним і шкідливим листостебловим захворюванням ячменю в умовах Лісостепу є борошниста роса (*Blumeria (Erysiphe) graminis*

¹⁶ Науковий керівник — Туренко В. П., доктор сільськогосподарських наук, професор.